

melt öeldes lakoonilised elukäigud, teisel pool tänapäeva iisraeli kirjanduse väga lopsakad inimtüübid ja erakordne südamesoojus ning tähelepanelikkus nende vaatlemisel (Abraham B. Jehošua, Šmuel Josef Agnon, David Šahar, Šulamit Hareven jt). Eesti tõlkekirjanduse tervikus ei ole tänapäeva Iisraeli kirjandusele kerge võrdset leida. Kalle Kasemaa bibliograafia järgi, mille koostas Kaarina Rein 2008–2009 (www.ut.ee/et/361895), on ta heebrea keelest tõlkinud 26 köidet, jidiši keelest viis köidet. Muude keelte osas on tähelepanuväärne ilukirjanduslike tõlgete hulk uuskreeka keelest: 12 köidet. Kasemaal on ainuüksi eraldi raamatutena ilmunud üle 50 köite tõlkeid, millele lisanduvad tõlked perioodikas ja

muudes väljaannetes. Küllap võiks seda rida pidada Eesti taasiseseisvumisaaja üheks võimsamaks vaimseks teoks, sest põhiosa tõlgetest on ilmunud just viimase kahekümne aasta jooksul.

Ent see nimekiri üha jätkub, sest Kalle Kasemaal on endiselt vähemalt viis raamatut korraga töös. Tempo ei aeglustu, eesti keelde tõlgitud maailm avardub otse peadpööritava kiirusega. Ainult Zeus, Jahve jms teavad, kuhu langeb järgmine piirikivi. Usuteaduskond kasutab siinkohal võimalust tänada Kalle Kasemaad ühiste aastate eest ja soovida austatud ja armastatud õpetajale, et loometööd ei häiriks miski!

MARJU LEPAJÕE

LUULE JA KLASSIKA

14. septembril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis seminar „Luule ja klassika”, mille korraldajad olid Eesti Kirjandusmuuseum ja Tartu Ülikooli klassikalise filoloogia osakond. Seminari juhatas klassikalise filoloogia osakonna dotsent Maria-Kristiina Lotman. Avasõnad lausus Kirjandusmuuseumi vanemteadur Sirje Olesk, kes osutas luule muutuvale positsioonile uute lugemisviiside mõjuväljas ning märkis sellest sõltuvalt seminari kokkukutsu-mise vajadust, et pöörata tähelepanu värsiuurimise probleemidele ja tõlgen-dusvõimalustele tänapäeval.

I sektiooni põhiteemaks oli luule intertekstuaalsus. Eve Annuk (EKM) tõi ettekandes „Luule piirimail” esile kolm erinevat lähenemist luule mõis-testamisel ja mõtestamisel, tuginedes Juri Lotmani („Luule olemus”, 1972), Jaan Kaplinski („Mis on luule?”, 1975) ja Hasso Krulli („Mis on luule?”, 2011) käsitlustele. Annuk tõi näiteid ama-töörluulest (veebis ja trükkis avaldatud

tekstide põhjal) ning esitas tuntud autorite loomingust nn piirijuhtumeid käsikirja jäänud luule ning päevikulise ja kirjavormis luule määratlemise raskustest (Ilmi Kolla, Betti Alver, Tõnu Õnnepalu). Annuk lähtus oma ettekandes fenomenoloogilisest lähenemisviisist, kus luuleteksti tähenduse mõistmisel on määrav kultuuriajalooline ja individuaalne (lugeja) kontekst.

Satu Grünthal (Helsingi Ülikool) käsitles oma ettekandes „Ilpo Tiihose luule ja meetrika intertekstuaalsuse küsimused” tekstidevahelisi meetrilis-rütmilisi suhteid. Meetrika intertekstuaalsus on nähtus, kus värsimõõt ja rütm loovad tähenduslikke suhteid teiste tekstidega või teiste luuletajate loominguga. Grünthal osutas Soome kaasaegse luuletaja Ilpo Tiihose luulekogu „Jumalan sumu” („Jumala udu”) põhjal vormi ja sisu võrdsele osakaalu-le luule analüüsil ja näitas, kuidas luuletuse vorm võib olla sama tugeva sisuga kui luuletuse semantiline sisu (nt

Tiihose kasutatud leinolik rütmika luuletuses Eino Leinost).

Janika Kronberg (EKM) vaatles ettekandes „Kui Ristikivi värsjalg astus Rootsi pinnale”, kuidas Ristikivi pagulusperioodi luule avaneb kahe poeetilise vastaspooluses paroodiliste, madalažanriliste värsside ja tõsise, eksistentiaalse kõrgluule mõjuväljas. Ristikivi 1930. aastate „Mardiöö unenäo” aegne kindlavormiline luule jätkus paguluses avaldamata juhuluules. Seejuures on osa Ristikivi tekste inspireeritud šlaagriviisidest, nende hulgas ka tuntud luuletus „Arkaadia teel” (vt ka Janika Kronberg, Brita Melts. Karl Ristikivi rändav Arkaadia. – Keel ja Kirjandus 2012, nr 10, lk 721–733).

Seminari II sektsiooni kesksed teemad olid luule kanoonilisus, poeetilise traditsiooni suletuse ja avatuse küsimused ning antiikkirjanduse motiivide ja arhetüüpide seosed tänapäeva kirjanduse ja kultuuriga.

Külliki Kuuse (EKM) ettekandes „Uku Masingu sõnastamata kaanoni küsimusi” oli tähelepanu all Uku Masingu luule kirjanduslik retseptsioon viimasel kümnendil (2000–2012). Kõnealune kümnend on olnud Masingu loomingu tõlgenduslike muutuste aeg, millele oli oluline mõju 2009. aastal tema 100. sünniaastapäeva puhul korraldatud teaduskonverentsil. Masingu luule ilmumine trükkis aastail 2000–2005 tõi samuti kaasa kontekstinihkeid retseptsioonis, kuid mitte eesti luuleloos ja nt arbujalikkuse-kaanonis laiemalt.

Rebekka Lotmani (TÜ doktorandi) ettekanne „Sonett kui suletud vorm ja avatud protsess” esitas küsimusi soneti vormilistest piiridest ja teisenemisest eri kultuuriruumides. Lotman osutas, et ajalooliselt ei ole sonetti eri kultuurides sugugi jäigalt omaks võetud. Suletud kinnisvormis just peitubki võimalus siduda sonetti antud kultuuri teiste sonettidega, vorm on avatud teisenemisteks ka teise keele sõnavara kaudu.

Nii võime rääkida itaalia sonetist, inglise sonetist jne. Lotman osutas muuhulgas ka eesti sonetitraditsiooni stiililisele kujunemisele XVIII sajandist tänapäevani, kus on leitud uusi võimalusi vormimängude ja traditsioonist häälbiva sõnavara kasutamise (Indrek Hirv, Kalju Kruusa).

Janika Päll (TÜ) raamis oma ettekande „Eesti bukoolikast ja anakreontikast” viitega eesti Arkaadia-unelmale proosas – Julius Kilimiti Arkaadia motiivile kui karjaseidüllile Karl Ristikivi „Rohtaias”. Eesti bukoolika ja anakreontika põimuvad Kristjan Jaak Petersoni pastoraalides/karjaselauludes. Paralleelid antiigiga tulevad K. J. Petersoni bukoolikas esile karjaseluule iseloomulikus motiivistikus (idülliline aegruum), samuti struktuurilises sarnasuses (sarnane värsimõõdu muutus teksti kestel). Rikkalike tekstinäidete hulgas osutas Päll nt Petersoni „Oti ja Peedo” struktuurilisele ja sisulisele analoogile antiigis, Theokritose V ja VIII karjaseidüllile.

Anne Lille ettekandes „Kreeka tragöödia ja Mati Unt: mütoloogilised arhetüübid” olid tähelepanu all antiigist tänapäeva jõudnud kujundid ja arhetüübid, mis aitavad suhestuda müüdikontekstiga ja mõista seda ka tänapäeval. Analüüsides Mati Undi lavastust „Vend Antigone, ema Oidipus”, osutas Lill läbivale konfliktile oma (kohaliku) ja võõra vahel, mis on kreeka tragöödia oluline sõlmküsimus. Lill analüüsis Undi lavastuse keelekasutust kui oma ja võõra vastanduse peamist kandjat. Ettekandes joonistus välja, kuidas võõruse-idee teiseneb lavastuse vältel välimisest sisemiseks nähtuseks, hingeliseks võõruseks, ning sel moel avanevad peategelaste sisetiste kriiside kaudu ka arhetüüpsed mütoloogilised situatsioonid tänapäeva vaatajale.

Seminari lõpus esitles Ivo Volt Tartu Ülikooli Kirjastuse ja klassikalise filo-

loogia osakonna poolt Morgensterni Seltsi toimetiste uut numbrit pealkirjaga „Quattuor Lustra” (Morgensterni Seltsi toimetised IV–V. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2012), mis sisaldab klassikalise filoloogia õppetooli avamise 20. aastapäevale pühendatud teadus-

konverentsi (3.–4. detsembrini 2010) ettekannete põhjal valminud artikleid (vt lk 926–931 siinses numbris).

KÜLLIKI KUUSK

LÜHIKROONIKA

- 1. novembril pidas Laur Vallikivi Eesti Akadeemilises Usundiloo Seltsis ettekande „Misjonär ja konvertiit: isikute ja ideoloogiate kohtumine neenetsi tundras”, mis oli loengusarjas „Isik religioonis: rollid ja kangelased” viimane. Esineja käsitles neenetsi põhjapõdrakasvatajate kohtumist kristlike misjonäridega postsovetlikul Venemaal, taustaks pikaajalistel etnograafilistel välitöödel (2000–2012) Vorkuta linnas ja seda ümbritsevas tundras põhjapõdrakasvatajate rändlaagrites tehtud fotod.

- 1.–2. novembril toimus Kirjandusmuuseumis rahvusvaheline seminar „(Re)visiting Relationality: Gender and Life Writing”. Lisaks inglise, soome jt uurijatele Hollandist, USA-st ja Leedust esinesid ettekannetega Leena Kurvet-Käosaar, Eve Annuk ja Janika Oras. Seminari korraldasid Kirjandusmuuseum ja Tartu Ülikool.

- 9. novembril tähistati Tallinna Ülikoolis Krista Kerge 60. sünnipäeva konverentsiga „Kerged tekstid”. Ettekannetega esinesid Helin Puksand („Lugemisoskust mõjutavad tegurid”), Hille Pajupuu („Valents meie tekstides”), Kersti Lepajõe („Kui kerge või raske on saada emakeeleõpetajaks?”) ja Reet Kasik („Ajalehuudiste maailm”).

- 15. novembril Tallinnas toimunud Emakeele Seltsi kõnekoosolekul „Leksikaalsetest suhetest” esinesid ettekannetega Margit Langemets („Semantilisest tüübid keelekasutuses ja sõnaraamatust”), Heili Orav („Eesti Wordneti

leksikaalne teadmus”) ja Asta Õim („Mõiste kaudu tähenduseni”).

- 16. novembril korraldasid Eesti Kirjandusmuuseum ja Tartu Ülikool koostöös Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi ja Akadeemilise Rahvaluule Seltsiga Kirjandusmuuseumis Euraasia põlisrahvaste šamanismi uurija, ungari folkloristi ja etnoloogi Mihály Hoppáli 70. sünnipäevale pühendatud sümposiumi „Narrated Worlds of Belief”. Avaettekande „The Eurasia Concept: Myth and Reality” pidas juubilar. Peale tema esinesid veel Ülo Valk, Merili Metsvahi, Hasso Krull, Ergo-Hart Västriku, Judit Kis-Halas, Liivo Niglas, Eva Toulouze ja Mare Kõiva.

- 16. novembril peeti Tartu Ülikoolis kaheksandat muutuva keele päeva. Avasõnavõtuga „Muutuse mitu nägu” esines Helle Metslang. Ettekannetega astusid üles Liina Lindström, Kristel Uiboaed (TÜ, „Sõnajärje varieerumine tundekausatiivikonstruktsioonis”), Helle Metslang, Külli Habicht, Karl Pajusalu (TÜ, „Üldküsümuse markeerijaid: komplementisidendid ja episteemilisuspartiklid”), Ann Metslang (TÜ, „Osastava käände vormide kasutamisest eesti kirjakeeles”), Raili Pool, Helle Metslang (TÜ, „Tuleviku väljendamise viisid vene üliõpilaste eestikeelsetes kirjutistes”), Anna Verschik (TLÜ, „Kolm kohalikku keelt: kontakte ja uurimisvõimalusi”), Colm Doyle (TLÜ, „Relative place and status of Estonian and English in two bilingual families in